

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2020-2.10>

Я. Я. Сташків, ад'юнкт
відділу докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДІЛЬНИЧНИМИ ОФІЦЕРАМИ ПОЛІЦІЇ ЗАХОДІВ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Аналізуються особливості діяльності дільничних офіцерів поліції на таких стадіях індивідуальної профілактики, як: виявлення осіб, які потребують профілактичного впливу; прогнозування їхньої протиправної поведінки; вибір заходів індивідуального профілактичного впливу щодо них та негативних факторів оточуючого їх мікросередовища; перевірка та оцінка результатів застосованих профілактичних заходів. Обґрунтовуються пропозиції щодо необхідності розширення нормативно закріпленого переліку осіб, щодо яких дільничними офіцерами поліції має здійснюватись індивідуальна профілактична робота. Розкривається зміст таких основних заходів індивідуальної профілактики, що найбільш часто застосовуються дільничними, як офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки, превентивний облік, адміністративний нагляд, профілактична бесіда, терміновий заборонний припис стосовно кривдника, надання соціальної допомоги, профілактична опіка, обговорення протиправних вчинків особи за місцем проживання, роботи, навчання. Зроблено висновок, що сьогодні чинне законодавство надає дільничним офіцерам поліції фактично невичерпні ресурси та можливості щодо позитивної корекції поведінки осіб, від яких із високою ймовірністю можна очікувати вчинення правопорушень, а також нейтралізації криміногенних факторів їх оточуючого мікросередовища. Однак для того, щоб досягнути дійсно помітних результатів у цій сфері, самого лише нормативного регулювання недостатньо. Не менш важливу роль відіграють суб'єктивні фактори, основним із яких є рівень професійної підготовки дільничного офіцера поліції. Так, лише добре підготовлений працівник може безпомилково обрати такий захід профілактичного впливу, який був би своєчасним, необхідним, достатнім та найбільш ефективним у тій чи іншій ситуації. Індивідуальна профілактика – це тривалий процес, а тому всі застосовувані заходи повинні бути послідовними, систематичними, взаємоузгодженими, мати багатоступеневий та комплексний характер. Крім того, такі заходи мають бути диференційованими, враховувати індивідуальні особливості профілактованого, вміло поєднувати репресивні й виховні функції.

Ключові слова: адміністративний нагляд, індивідуальна профілактика, надання соціальної допомоги, обговорення протиправних вчинків особи, офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки, подання про необхідність усунення причин та умов, які сприяють вчиненню конкретних правопорушень, превентивний облік, профілактична бесіда, профілактична опіка, стадії індивідуальної профілактики, терміновий заборонний припис стосовно кривдника, усунення негативних факторів оточуючого середовища.

Stashkiv Ya. Ya. Administrative fundamentals of the implementation of measures of individual prevention of crimes and administrative offences by district police officers

The peculiarities of the activity of district police officers at such stages of individual prevention as the identification of persons in need of preventive influence are analyzed; forecasting their illegal behavior; the choice of measures of individual preventive influence on them and the negative factors of the surrounding microenvironment; verification and evaluation of the results of applied preventive measures. The proposals on the need to expand the normatively established list of persons in respect of whom individual preventive work should be carried out by district police officers are substantiated. The content of such basic measures of individual prevention, which are most often used by precincts, as a formal warning about the inadmissibility of illegal behavior, preventive accounting, administrative supervision, preventive interview, urgent injunction against the offender, social assistance, preventive care, discussion of illegal actions on the spot residence, work, study. It is concluded that the current legislation provides district police officers with virtually inexhaustible resources and opportunities for positive correction of the behavior of persons who are likely to commit offenses, as well as neutralization of criminogenic factors in their environment. However, in order to achieve really noticeable results in this area, regulation alone is not enough. Subjective factors play an equally important role, the main of which is the level of professional training of the district police officer. Yes, only a well-trained worker can unmistakably choose a preventive measure that would be timely, necessary, sufficient and most effective in a given situation. Individual prevention is a long process, and therefore all applied measures must be consistent, systematic, mutually agreed, have a multi-stage and comprehensive nature. In addition, such measures should be differentiated, take into account the individual characteristics of the prophylactic, skillfully combine repressive and educational functions.

Key words: administrative supervision, individual prevention, provision of social assistance, discussion of illegal actions of a person, official warning about inadmissibility of illegal behavior, submission about the need to eliminate the causes and conditions that contribute to specific offenses, preventive accounting, preventive interview, preventive care, individual stages prevention, urgent prohibition against the offender, elimination of negative environmental factors.

© Я. Я. Сташків, 2020

Постановка проблеми. У сучасній юридичній літературі обґрунтовуються різноманітні підходи до періодизації індивідуальної профілактики. Зокрема, одні науковці в її рамках виділяють підготовчу, безпосередню та заключну (кінцеву) стадії [1, с. 149]; другі – виявлення осіб, які можуть реально стати на шлях вчинення злочину, постановку їх на профілактичний облік та зняття з такого обліку [2, с. 25]; треті – доделітну профілактику, припинення правопорушень на стадії приготування або замаху, профілактичні заходи за фактом вчиненого правопорушення та після його вчинення [3, с. 175] тощо.

Аналіз наведених підходів засвідчив недоцільність їх використання під час побудови типової моделі індивідуальної профілактики дільничних офіцерів поліції (далі – ДОП), оскільки вони не розкривають повною мірою її потенціал, а подекуди навіть не виправдано звужують її межі. Так, наприклад, перший із названих підходів більш доцільно застосовувати для аналізу процесу застосування окремих попереджувальних заходів, а не профілактичної діяльності в цілому; другий ототожнює індивідуальну профілактику із профілактичним обліком, хоча, як відомо, окрім такого обліку, ДОП застосовують ще цілу низку форм індивідуального профілактичного впливу; третій – передбачає виділення стадій, зміст яких цілком узгоджується з основними рівнями профілактики.

На нашу думку, яка ґрунтується на дослідженні практичної діяльності ДОП, здійснення ними індивідуальної профілактики проходить такі стадії: 1) виявлення осіб, які потребують профілактичного впливу; 2) прогнозування їхньої протиправної поведінки; 3) вибір заходів індивідуального профілактичного впливу щодо них та негативних факторів оточуючого їх мікросередовища; 4) перевірка та оцінка результатів застосованих профілактичних заходів. Оскільки діяльність ДОП на кожній із цих стадій дозволяє отримати цілісне уявлення про адміністративно-правові засади реалізації дільничними офіцерами поліції заходів Індивідуальної профілактики злочинів та адміністративних правопорушень, **основною метою даної наукової статті є проведення їх детального аналізу.**

Виклад основного матеріалу. Першим етапом індивідуальної профілактики ДОП, на якому встановлюється коло осіб, схильних до вчинення правопорушень, є етап **виявлення осіб, які потребують профілактичного впливу.** Ефективність даного напрямку індивідуальної профілактики ДОП визначається за двома критеріями: своєчасність і повнота. Своєчасність передбачає виявлення осіб, антигромадські погляди та установки яких ще не набули стійкого характеру. Чим раніше вони потраплять в поле зору дільничних, тим менше зусиль останні витратять на позитивну корекцію їх поведінки. Повнота передбачає охоплення профілактичним впливом всіх осіб, поведінка, погляди, мотиви яких, судячи з достовірно встановлених фактів, свідчать про високу ймовірність вчинення протиправних дій. І тут дуже важливим є дотримання оптимального балансу. З одного боку, до сфери профілактичного впливу мають потрапити всі особи, схильні до вчинення правопорушень. З іншого боку, неправильне визначення об'єкта профілактичного впливу не лише розпорошує сили ДОП, не дозволяючи їм сконцентрувати свою увагу на найбільш небезпечних у кримінальному відношенні громадянах [4, с. 5], але й досить часто є причиною необґрунтованого вторгнення у сферу приватного життя громадян, обмеження їхніх прав і законних інтересів [5, с. 286].

Аби мінімізувати зазначені ризики, на нашу думку, необхідно: по-перше, законодавчо закріпити вичерпний перелік осіб, щодо яких в обов'язковому порядку повинні застосовуватись найбільш жорсткі заходи профілактичного впливу із чіткою диференціацією таких заходів; по-друге, визначити категорії осіб, які не потребують посиленого нагляду та контролю; по-третє, визначити заходи індивідуального профілактичного впливу, які дільничні можуть застосовувати на власний розсуд; по-четверте, чітко визначити джерела надходження інформації про таких осіб.

Однак проаналізувавши чинне законодавство, ми прийшли до висновку, що наведені положення в ньому реалізуються лише частково. Зокрема, п. 1 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про Національну поліцію» уповноважує працівників поліції на наповнення та підтримання в актуальному стані бази (банки) даних стосовно осіб, щодо яких поліцейські здійснюють профілактичну роботу [6]; ст. 3 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» закріплює вичерпний перелік осіб, щодо яких такий нагляд може бути встановлено [7]; п. 5 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» відносить до повноважень уповноважених підрозділів НПУ взяття на профілактичний облік кривдників та проведення з ними профілактичної роботи [8].

Наведені нами вище законодавчі положення знайшли свою конкретизацію в новій Інструкції з організації діяльності ДОП, п. 2 п'ятого розділу якої уповноважує ДОП ставити на превентивний облік та в межах своєї компетенції проводити профілактичну роботу з особами лише двох категорій: 1) звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено в установленому законом порядку; 2) щодо яких винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї. Крім того, Інструкцією передбачено, що ДОП вживають заходів індивідуального профілактичного впливу щодо осіб, звільнених із місць позбавлення волі, які за ознаками судимості підпадають під дію Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», а також осіб, щодо яких такий нагляд було встановлено судом (п. 3 п'ятого розділу Інструкції [9]).

На нашу думку, наведений перелік не дозволяє охопити профілактичним впливом усіх потенційно криміногенних осіб. Для прикладу, в раніше чинному Положенні про службу ДІМ 2010 р. було передбачено

здійснення профілактичного впливу, окрім зазначених вище категорій осіб, також і щодо осіб, які були засуджені за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано з позбавленням волі, а також щодо осіб, які страждають на тяжкі психічні розлади і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я (п. 13.2 Наказу МВС України № 550 [10]).

Проаналізувавши чинне законодавство та практику діяльності ДОП, ми дійшли висновку *про необхідність розширення нормативно закріпленого переліку осіб, які потребують посиленого профілактичного впливу з боку ДОП. Із цією метою ми пропонуємо внести зміни до п. 2 п'ятого розділу Інструкції з організації діяльності ДОП, передбачивши в ній такі категорії осіб.*

По-перше, це особи: 1) звільнені з місць позбавлення волі, з яких судимість не знято або не погашено у встановленому законом порядку; 2) засуджені за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано з позбавленням волі; 3) звільнені від кримінальної відповідальності або від відбування покарання; 4) кривдники, які вчинили домашнє насильство; 5) які зловживають спиртними напоями і на ґрунті пияцтва систематично допускають порушення громадського порядку; 6) які неодноразово притягувались до відповідальності за правопорушення у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів; 7) які неодноразово притягувались до відповідальності за ухилення від виконання батьківських обов'язків та забезпечення необхідних умов життя, навчання і виховання дітей. Неважко помітити, що всі ці особи раніше вчиняли злочини та адміністративні проступки, й існує висока ймовірність продовження або повторення ними протиправних дій. Саме тому дільничний повинен в обов'язковому порядку ставити таких осіб на профілактичний облік, заводити на них профілактичні справи, максимально інтенсивно та індивідуалізовано проводити з ними профілактичну роботу.

По-друге, це особи: 1) визнані в установленому порядку хронічними алкоголіками; 2) визнані в установленому порядку наркоманами, токсикоманами або вживають наркотичні засоби чи психотропні речовини без призначення лікаря; 3) страждають на тяжкі психічні розлади, є суспільно небезпечними і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я; 4) займаються проституцією, сутенерством, жебрацтвом; 5) члени неформальних молодіжних угруповань; 6) звільнені зі спеціальних виховних чи медичних установ. Особи, віднесені до цієї групи (на відміну від попередньої), раніше не притягувались до відповідальності за вчинення злочинів, однак їхня поведінка, стан здоров'я, спосіб життя чи інші обставини свідчать про те, що від них із високою ймовірністю можна очікувати вчинення протиправних дій. Таких осіб дільничний теж повинен ставити на профілактичний облік, проводити з ними виховну та роз'яснювальну роботу, здійснювати нагляд і контроль за їх поведінкою.

По-третє, це особи, що: 1) надають приміщення для вживання алкогольних напоїв, наркотиків, розпусти і зайняття проституцією; 2) займаються виготовленням та збутом самогону чи інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення, а також апаратів для їх вироблення; 3) беруть участь та організують проведення азартних ігор; 4) неодноразово притягувались до відповідальності за порушення порядку перебування дітей у розважальних закладах та закладах громадського харчування, а також за порушення обмежень щодо продажу їм алкогольних напоїв; 5) із високою ймовірністю можуть стати жертвою злочину внаслідок характеру своєї поведінки, способу життя, фізичних чи психічних особливостей. Усіх осіб, віднесених до цієї групи, можна умовно назвати «джерелами криміногенного впливу». Досить часто їхня антигромадська поведінка не утворює складу правопорушення, однак вона завжди негативно впливає на оточуючих їх осіб, особливо тих, які в силу вікових, фізичних чи психічних особливостей не можуть правильно її оцінити та адекватно на неї реагувати. Систематичний профілактичний вплив на таких осіб не завжди виправданий, а тому дільничний повинен мати можливість самостійно приймати рішення про доцільність їх постановки на облік та вжиття індивідуальних профілактичних заходів впливу.

По-четверте, дільничний повинен взаємодіяти та надавати допомогу іншим підрозділам і службам НПУ, іншим правоохоронним органам, а також державним органам та установам в організації і проведенні профілактичних заходів стосовно осіб, які перебувають у них на обліках.

Прогнозування протиправної поведінки осіб, які потребують профілактичного впливу – це другий етап індивідуальної профілактики, на якому здійснюється збір, узагальнення та аналіз інформації про найбільш значущі кримінально-прогностичні ознаки особи та оточуючого її мікросередовища. Основним завданням ДОП на даному етапі є постійне, глибоке і всебічне виявлення, вивчення, оцінка групових та індивідуальних особливостей об'єкта профілактичного впливу.

При цьому, в першу чергу, ДОП повинні опрацювати інформацію, яка містить такі дані про особу профілактованого: 1) соціальні-демографічні дані – вік, стать, місце проживання, роботи (навчання), соціальний і сімейний стан, склад сім'ї, освітній рівень; 2) моральні якості, фізіологічні та індивідуально-психологічні особливості – фізичне та психічне здоров'я, відхилення у психічному та фізичному розвитку, захворювання, рівень розумового розвитку, риси характеру, емоційно-вольові якості, життєвий досвід, погляди, переконання, ціннісні орієнтації, антисуспільні схильності (до вживання алкогольних напоїв, наркотиків, азартних ігор тощо); 3) характер факторів оточуючого мікросередовища та поведінка особи в різних сферах суспільного життя – житлові умови, рівень матеріального забезпечення, взаємовідносини із членами сім'ї та найближчим соціальним оточенням, ставлення до роботи (навчання), морально-психологічний

клімат у колективі, особливості проведення вільного часу, наявність у найближчому середовищі осіб та інших факторів, які можуть сприяти чи, навпаки, перешкодити вчиненню правопорушень; 4) досвід протиправної поведінки – характер вчинених правопорушень, їх причини, характер мотивації, вид та розмір стягнення, відношення особи до його виконання, особливості поведінки під час відбування покарання, наявність незнятої чи непогашеної судимості тощо.

Збір та опрацювання дільничним такої інформації має безпосередній вихід на практику, оскільки дозволяє йому вирішити такі завдання: 1) правильно обрати об'єкт індивідуальної профілактики; 2) отримати об'єктивне уявлення про особистісні якості профілакованих осіб, стійкість їхніх протиправних установок та ступінь суспільної небезпечності; 3) виявити чинники, що негативно та позитивно впливають на профілакованих осіб; 4) спрогнозувати поведінку таких осіб у майбутньому; 5) обрати найбільш ефективні та дієві методи профілактичного впливу; 6) отримати чітке уявлення про обсяг профілактичного впливу та ресурси, необхідні для його здійснення; 7) правильно розподілити зусилля під час проведення індивідуально-профілактичних заходів тощо.

Вибір заходів індивідуального профілактичного впливу щодо конкретних осіб та негативних факторів оточуючого їх мікросередовища – це третій етап індивідуальної профілактики, на якому дільничний, виходячи із кримінально-прогностичних ознак особи та факторів оточуючого середовища, обирає та застосовує передбачені законом виховні та інші заходи позитивного корегуючого впливу. Цей етап слід називати основним, вирішальним. Саме на ньому дільничний безпосередньо застосовує увесь арсенал засобів і методів, прикладає усі свої зусилля для того, щоб попередити вчинення злочинів конкретними особами. До основних завдань дільничного на даному етапі можна віднести такі: схилення профілакованих осіб до добровільної відмови від продовження протиправної діяльності; структурно-змістова перебудова їхньої мотиваційної сфери та системи ціннісних орієнтацій; вироблення в них достатньо стійких позитивних або хоча б стримуючих моральних установок; повернення до соціально правильного способу життя; зміна характеру поведінки в конкретних життєвих ситуаціях; формування поваги до вимог закону та загальноприйнятих правил поведінки; нейтралізація негативних факторів оточуючого мікросередовища тощо.

Проаналізувавши практику діяльності ДОП, ми прийшли до висновку, що сьогодні відсутні стандартні, універсальні, придатні абсолютно для всіх категорій профілакованих осіб заходи індивідуального корегуючого впливу. І це очевидно. Адже зміст і спрямованість конкретних методів, форм і прийомів профілактики залежить від стійкості протиправних установок особи, індивідуальних особливостей її характеру та поведінки, способу життя, оточуючого мікросередовища, причин та умов протиправної поведінки та ще цілої низки факторів. Ігнорування даної обставини може призвести до порушення принципу диференційованого підходу до виховної роботи і, відповідно, до зниження ефективності всієї профілактичної діяльності. Водночас існує перелік найпоширеніших, нормативно закріплених, відносно універсальних і стандартизованих заходів індивідуальної профілактики, які найбільш часто застосовуються дільничними офіцерами поліції у практичній діяльності.

Офіційне застереження про неприпустимість протиправних і антигромадських дій. Даний захід індивідуальної профілактики прямо не згадується в новій Інструкції з організації діяльності ДОП. Водночас у Законі України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [7], а також в Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі [11], передбачено досить близький до нього за змістом і правовою природою захід – «Попередження особи, стосовно якої може бути встановлено адміністративний нагляд». У додатках до останньої також передбачено типовий зразок такого Попередження.

На нашу думку, такий захід індивідуальної профілактики, як винесення офіційного застереження про неприпустимість протиправних і антигромадських дій, сьогодні має значно ширший профілактичний потенціал і може досить ефективно застосовуватись дільничними інспекторами щодо широкого кола профілакованих осіб. А відтак у новій Інструкції з організації діяльності ДОП необхідно передбачити право дільничних викликати осіб, які систематично вчиняють порушення громадського порядку та інші правопорушення, ведуть аморальний чи антигромадський спосіб життя, з метою проведення з ними профілактичної бесіди та винесення їм офіційного застереження про неприпустимість протиправної поведінки.

Із метою практичної реалізації зроблених нами висновків необхідно внести деякі зміни до нової Інструкції з організації діяльності ДОП, зокрема п. 4 першого розділу доповнити новим абзацом такого змісту: «*Офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки* – це форма індивідуального профілактичного впливу дільничного офіцера поліції на осіб, які систематично порушують громадський порядок і права інших громадян, вчиняють інші правопорушення, що передбачає запрошення таких осіб до органу поліції, їх реєстрацію, проведення з ними профілактичної бесіди, роз'яснення заходів кримінальної, адміністративної чи цивільно-правової відповідальності за вчинення правопорушень, попередження про постановку на профілактичний облік у разі продовження протиправної чи антигромадської поведінки, а також підписання офіційного застереження про це».

Превентивний облік. Згідно з абз 5 п. 4 першого розділу нової Інструкції з організації діяльності ДОП превентивний облік – це «комплекс заходів у діяльності ДОП, спрямованих на підтримання

в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи МВС про осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота» [9]. Зовсім інше за своїм змістом визначення профілактичного обліку міститься в п. 13 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Зокрема, профілактичний облік тут визначається як «здійснення уповноваженими підрозділами органів НПУ організаційно-практичних заходів щодо контролю за поведінкою кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, за дотриманням ним тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку із учиненням домашнього насильства» [8]. Проаналізувавши наведені визначення, ми помітили, що вони не відображають справжню сутність аналізованого профілактичного заходу. Зокрема, загальновідомо, що основною метою будь-якого обліку є накопичення відомостей про певних осіб, а не «підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем», або ж «контроль за поведінкою кривдника». Крім того, наведені визначення не дозволяють з'ясувати справжню спрямованість превентивного обліку, яка, на нашу думку, полягає в попередженні вчинення злочинів особами, які на ньому перебувають.

Ураховуючи наведені аргументи, ми сформулювали власне визначення превентивного обліку, яке пропонуємо закріпити в п. 4 першого розділу нової Інструкції з організації діяльності ДОП: «Превентивний облік – це комплекс передбачених чинним законодавством заходів із виявлення, постановки на облік, накопичення відомостей про осіб, які підлягають контролю з боку дільничних офіцерів поліції, а також здійснення щодо них систематичного та цілеспрямованого профілактичного впливу з метою попередження вчинення ними злочинів та інших правопорушень».

Адміністративний нагляд – це здійснення ДОП у межах встановлених чинним законодавством тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених із місць позбавлення волі. Адміністративний нагляд за правом вважається найбільш жорстким заходом індивідуальної профілактики. Його основне призначення полягає в недопущенні рецидиву злочинів з боку раніше судимих осіб, поведінка та спосіб життя яких свідчить про те, що вони вперто не бажають стати на шлях виправлення і залишаються небезпечними для суспільства.

Окрім офіційного застереження, превентивного обліку та адміністративного нагляду, ДОП застосовують ще цілу низку заходів індивідуального профілактичного впливу, профілактичний потенціал яких очевидний і його важко переоцінити. Однак, незважаючи на це, нова Інструкція з організації діяльності ДОП не приділяє достатньо увагу їх правовому регулюванню. Із метою усунення зазначеного недоліку ми пропонуємо закріпити визначення даних заходів (які будуть сформульовані нами нижче) у п. 7 першого розділу Інструкції, а у п'ятому розділі детально прописати порядок їх застосування.

Профілактична бесіда – це роз'яснення особам, схильним до вчинення правопорушень, та їх найближчому соціальному оточенню суспільної небезпечності антигромадської поведінки, попередження таких осіб про неприпустимість протиправних дій, що здійснюється дільничним офіцером поліції за місцем їх проживання, роботи чи навчання, за необхідності із залученням посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, адміністрації підприємств, установ, організацій, представників навчально-виховних закладів, громадськості та окремих громадян.

Терміновий заборонний припис стосовно кривдника – це спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства [8].

Надання соціальної допомоги – це надання особам, які опинились у кризових ситуаціях, а також особам, щодо яких дільничний офіцер поліції здійснює профілактичний вплив, допомоги у працевлаштуванні, вирішенні побутових та матеріальних проблем, направленні на лікування, в тому числі від алкоголізму та наркоманії, влаштуванні до притулків, інтернатів та центрів соціальної реабілітації, розв'язанні конфліктних ситуацій, подоланні інших життєвих перешкод.

Профілактична опіка – це форма індивідуальної профілактики дільничного офіцера поліції, що передбачає вжиття ним заходів впливу, нагляду та контролю за поведінкою осіб, від яких із високою ймовірністю можна очікувати вчинення злочинів.

Обговорення протиправних вчинків особи за місцем проживання, роботи, навчання – це повідомлення про вчинення особою злочину чи адміністративного правопорушення адміністрації підприємств, установ, організацій, керівництва навчально-виховних закладів, а також громадськості, в тому числі через ЗМІ, з метою їх залучення до обговорення антигромадської поведінки особи, встановлення за нею шефства та вжиття інших заходів профілактичного впливу.

Подання про необхідність усунення причин та умов, які сприяють вчиненню конкретних правопорушень, – це форма індивідуальної профілактики дільничного офіцера поліції, що передбачає внесення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, адміністрації підприємств усіх форм власності, закладів освіти й охорони здоров'я, соціальних служб та інших установ і організацій письмової вимоги про вжиття заходів, спрямованих на усунення причин та умов, які сприяють учиненню конкретних правопорушень чи зумовлюють протиправну поведінку окремих осіб.

Усунення негативних факторів оточуючого середовища – це форма індивідуальної профілактики дільничного офіцера поліції, що передбачає виявлення та ліквідацію криміногенних факторів у сімейно-побутовому, трудовому, навчальному, дозвільному та іншому мікросередовищі особи, щодо якої здійснюється профілактичний вплив, припинення її антигромадських зв'язків, а також нейтралізацію інших негативних впливів на неї.

Перевірка та оцінка результатів застосованих профілактичних заходів – це заключний етап індивідуальної профілактики, на якому дільничний офіцер поліції аналізує ефективність і результативність застосованих профілактичних заходів, вживає заходів щодо закріплення досягнутих результатів, а також приймає рішення про доцільність продовження чи припинення профілактичного впливу, посилення чи послаблення його режиму.

Моніторинг результатів здійснення профілактичного впливу покладається на: 1) Управління ДОП ДПД НПУ, яке здійснює комплексний аналіз результатів роботи ДОП; 2) відділи (сектори) ДОП управлінь (відділів) превентивної діяльності територіальних органів поліції, які аналізують стан профілактики правопорушень, ефективність заходів, які вживаються дільничними щодо його покращення; 3) керівників секторів превенції відповідних відділів (відділень) поліції, які систематично контролюють, аналізують і оцінюють результати діяльності ДОП, уживають заходів щодо усунення виявлених недоліків; 4) старших ДОП, які безпосередньо організовують перевірку осіб, які перебувають на обліках у дільничних, узагальнюють й оцінюють результати роботи групи ДОП за місяць, квартал, півріччя, рік. Крім того, ДОП має особисто здійснювати систематичний аналіз ефективності вжитих заходів, визначати їх результативність і на цій основі своєчасно корегувати плани індивідуальної профілактики.

Що стосується підстав і порядку припинення профілактичної роботи і зняття особи з профілактичного обліку, то вимушені констатувати, що нова Інструкція з організації діяльності ДОП, на відміну від раніше чинного Положення, вказані питання не регулює. На нашу думку, дана обставина негативно позначається на результативності роботи дільничних, які позбавлені можливості корегувати індивідуальну профілактичну роботу залежно від ефективності вжитих раніше заходів. Із метою усунення зазначеного недоліку необхідно: по-перше, нормативно закріпити вичерпний перелік підстав зняття особи з профілактичного обліку; по-друге, чітко прописати процедуру припинення індивідуального профілактичного впливу, зняття особи з профілактичного обліку та продовження терміну перебування на такому обліку; по-третє, передбачити можливість дострокового припинення індивідуального профілактичного впливу.

Завершуючи наліз типової моделі індивідуальної профілактики злочинів, ми можемо зробити **висновок**, що сьогодні чинне законодавство надає дільничним офіцерам поліції фактично невичерпні ресурси та можливості щодо позитивної корекції поведінки осіб, від яких із високою ймовірністю можна очікувати вчинення правопорушень, а також нейтралізації криміногенних факторів їхнього оточуючого мікросередовища. Однак для того, щоб досягнути дійсно помітних результатів у цій сфері, самого лише нормативного регулювання недостатньо. Не менш важливу роль відіграють суб'єктивні фактори, основним із яких є рівень професійної підготовки ДОП. Індивідуальну профілактику можна порівняти з мистецтвом. А тому лише добре підготовлений працівник може безпомилково обрати такий захід профілактичного впливу, який був би своєчасним, необхідним, достатнім та найбільш ефективним у тій чи іншій ситуації. Індивідуальна профілактика – це тривалий процес, а тому всі застосовувані заходи повинні бути послідовними, систематичними, взаємоузгодженими, мати багатоступеневий та комплексний характер. Крім того, такі заходи мають бути диференційованими, враховувати індивідуальні особливості профілактованого, вмільо поєднувати репресивні й виховні функції.

Список використаних джерел:

1. Бугайчук К. Л. Адміністративні проступки: сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07. Харків : Національний університет внутрішніх справ України, 2002. 243 с.
2. Кальченко Т. Л. Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні спеціальними органами та установами : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08. Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 222 с.
3. Панов І. О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність дільничного інспектора міліції : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07. Харків : Національний університет внутрішніх справ, 2005. 233 с.
4. Мышляев Н. П. Индивидуальная профилактика, осуществляемая участковым инспектором милиции : учебное пособие. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1990. 64 с.
5. Быргэу М. М. Организация деятельности полиции Республики Молдова по профилактике преступлений : дисс. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Харьков : Национальный университет внутренних дел, 2004. 532 с.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2.07.2015 р.

7. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р.

8. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7.12.2017 р.

9. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 р. № 650.

10. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 11.11.2010 р. № 550.

11. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Наказ МВС України, Департаменту виконання покарань від 04.11.2003 р. № 1303/203.